C/2024/870

6.2.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Papildu apsvērumi par eurozonas ekonomikas politiku 2023. gadā"

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/870)

Ziņotājs: ***Manthos MAVROMMATIS***

Pilnsapulces lēmums	23.3.2023.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	5.10.2023.
Pieņemts plenārsesijā	25.10.2023.
Plenārsesija Nr.	582
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	117/0/0

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) iesaka ECB monetāro politiku pastāvīgi pielāgot ekonomikas datiem, lai uz stingriem pamatiem sasniegtu inflācijas mērķi 2 % apmērā un vienlaikus pārvaldītu pārāk stingras politikas risku. Pārāk stingra politika noteikti negatīvi ietekmēs gan mājsaimniecības, gan uzņēmumus, kaitējot aizdevumu ilgtspējai, samazinot kredītu pieejamību un kavējot ieguldījumus cīņā pret klimata pārmaiņām.

1.2. Pašreizējā ekonomiskajā situācijā, kad vairākās dalībvalstīs ir vērojama samazināta ekonomikas izaugsme apvienojumā ar recesijas risku, ECB būtu ļoti ieteicams piemērot piesardzīgu pieeju. Tomēr ir grūti prognozēt labāko ECB politikas virzienu, jo ir jāpanāk līdzsvars starp pastāvīgi augstās inflācijas samazināšanu un nenovēršamas recesijas mazināšanu laikā, kad galvenajās politikas jomās joprojām ir būtiska nenoteiktība.

1.3. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu, ar kuru eurozonas valstis ir aicinātas saskaņot savu fiskālo politiku ar ECB monetāro politiku, lai panāktu, ka monetārā politika spēj efektīvi ierobežot inflāciju, izmantojot saskaņotu pieeju.

1.4. Attiecībā uz enerģiju, EESK norāda, ka joprojām saglabājas nenoteiktība ģeopolitisko un ar energoapgādi saistīto risku ziņā, jo cenas joprojām ir vēsturiski augstas, kaut arī tās ir līdzsvarotākas nekā iepriekš. Tādēļ ES būtu jāpastiprina virzība uz plašāku energoapgādes dažādošanu.

1.5. EESK pauž bažas par augsto inflāciju, kas 2023. gadā, paredzams, būs 5,6 %, un it sevišķi par inflāciju pārtikas nozarē, kur konkurence dažās dalībvalstīs, šķiet, ne vienmēr ir spēcīga.

1.6. EESK norāda, ka Komisijas plānotā pagaidu valsts atbalsta regulējuma pakāpeniska atcelšana varētu veicināt mērķtiecīgākus pasākumus, ar ko paredzēts uzlabot izstrādi, efektivitāti un pieejamību cenas ziņā, lai saglabātu iekšējā tirgus konsolidāciju, ņemot vērā dalībvalstu atšķirīgās spējas piešķirt valsts atbalstu.

1.7. EESK ņem vērā *Ecofin* ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kurā norādīts, ka "pašreizējos apstākļos visaptveroša fiskālā ekspansija nolūkā stimulēt pieprasījumu tikai vēl vairāk palielinātu inflācijas spiedienu". Tāpēc dalībvalstu fiskālā politika būtu pienācīgi jādiferencē, ņemot vērā to atšķirīgo valsts finanšu stāvokli.

1.8. EESK norāda, ka ir vajadzīgi mērķorientēti fiskālie pasākumi neaizsargāto personu un uzņēmumu atbalstam, it sevišķi darbvietu un cilvēkkapitāla saglabāšanas perspektīvā, vienlaikus saglabājot cenas signālus un nodrošinot stimulus enerģijas patēriņa samazināšanai. Lai palielinātu ražīgumu, veicinātu reālās ekonomikas izaugsmi un saglabātu konkurētspēju, ir pienācīgi jāatbalsta arī pietiekami ieguldījumi pētniecībā, izstrādē un inovācijā.

1.9. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ierosinātos leģislatīvos priekšlikumus, kuru mērķis ir pirmo reizi kopš finanšu krīzēm reformēt ES ekonomikas pārvaldību, un norāda, ka, lai reformētā sistēma būtu veiksmīga, izšķiroša nozīme būs dalībvalstu līdzdalībai šajā procesā un jauno noteikumu efektivitātei.

1.10. EESK atzinīgi vērtē darba tirgus relatīvo noturību, par ko liecina jaunākie dati, lai gan vairākās dalībvalstīs ir augsts jauniešu bezdarba līmenis un vērojams zināms nopietns spiediens uz reālajām algām. Kā norādījusi ECB, pašreizējā saspringtajā darba tirgū nominālajai algai būtu jāpaaugstinās, lai reālās algas daļēji atgūtu pirktspēju.

1.11. Tā kā turpinās inflācija un tās negatīvā ietekme uz reālajām algām, EESK uzskata, ka sociālajiem partneriem un valdībām būtu jāved sarunas un jāvienojas par valstīs piemērojamajiem ienākumu līgumiem, lai samazinātu inflāciju, neapdraudot ieguldījumus un izaugsmi, un ka līdztekus šiem līgumiem būtu jāīsteno pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt neaizsargātās iedzīvotāju grupas.

1.12. EESK uzskata, ka Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) efektīvai īstenošanai atlikušajā periodā joprojām būs izšķiroša nozīme, un aicina rūpīgi izvērtēt finansēto projektu ietekmi, lai nodrošinātu, ka tie atbilst ilgtermiņa mērķiem un patiešām spēj veicināt atveseļošanu un noturību.

1.13. Turklāt EESK mudina gan ECB, gan valstu valdības ieviest alternatīvus atbalsta pasākumus un atbilstošas iniciatīvas, kas nav procentu likmju izmaiņas, lai pēc iespējas drīzāk samazinātu inflāciju, it īpaši ņemot vērā to, ka vieni no galvenajiem inflācijas virzītājspēkiem ir nozīmīgi izkropļojumi un traucējumi piedāvājuma jomā.

1.14. EESK pauž bažas par eurozonas ekonomikas stāvokli pēc ECB septembra procentu likmju paaugstinājuma un norāda, ka, pamatojoties uz pašreizējiem ekonomikas pamatprincipiem, būtu jāizvairās no turpmākiem paaugstinājumiem. Tagad visu politikas veidotāju uzdevums ir noteikt, cik drīz būs iespējams samazināt procentu likmes.

2. **Konteksts un vispārīga informācija**

2.1. Eiropas ekonomikā vērojama mērena attīstība. Zemākas enerģijas cenas (izņemot naftas cenas), piegādes ķēdes ierobežojumu mazināšana un spēcīgs darba tirgus ir faktiski atbalstījuši mērenu izaugsmi 2023. gada pirmajā ceturksnī un mazinājuši recesiju. Tomēr, ņemot vērā jaunākos ekonomikas datus, recesijas iespējas, šķiet, ir palielinājušās.

2.2. Saskaņā ar Eiropas Komisijas vasaras ekonomikas prognozi ES ekonomikas izaugsmes perspektīvas 2023. gadā ir samazinājušās līdz 0,8 % (1,0 % pavasara starpposma prognozē) un līdz 1,4 % 2024. gadā (1,7 % pavasara prognozē). Līdzīgas lejupslīdes tendences ir gaidāmas arī eurozonā, kur tagad tiek prognozēts IKP pieaugums 2023. un 2024. gadā attiecīgi 0,8 % un 1,3 %.

2.3. Paredzams, ka prognozes periodā inflācija eirozonā pazemināsies un 2023. gadā eurozonā tā būs 5,6 % un 2024. gadā 2,9 %, un tādēļ nepieciešama atbilstoša ECB rīcība monetārās politikas jomā. Tā kā inflācija joprojām ir augsta – un tas rada bažas, it īpaši pārtikas nozarē, kur konkurence dažās dalībvalstīs, šķiet, ne vienmēr ir spēcīga, – gaidāms, ka finansēšanas nosacījumi būs vēl stingrāki. Lai gan gaidāms, ka ECB un citu centrālo banku noteikto procentu likmju paaugstināšanas ciklam salīdzinoši drīz vajadzētu beigties, nesenie satricinājumi finanšu sektorā ASV un Šveicē, varētu ietekmēt gan izmaksas, gan kredītu pieejamības nosacījumus.

2.4. Krievijas agresijas kara pret Ukrainu radītā negatīvā ietekme uz enerģijas rēķiniem visā ES ir izrādījusies mazāk traucējoša, nekā sākotnēji prognozēts, pateicoties siltai ziemai, straujai energoapgādes diversifikācijai un būtiskam gāzes patēriņa samazinājumam, kā rezultātā pazeminājās cenas.

2.5. Kā iepriekš uzsvērts Komisijas pavasara ekonomikas prognozē, spēcīga nominālā izaugsme un atlikušo ar pandēmiju saistīto pasākumu atcelšana 2022. gadā samazināja ES kopējo valdības budžeta deficītu līdz 3,4 % no IKP, lai gan šādu programmu pakāpeniska pārtraukšana konkrēti ietekmēja neaizsargātākās iedzīvotāju grupas.

2.6. Dinamisks darba tirgus veicina ES ekonomikas noturību, bezdarba līmenim Eiropas Savienībā 2023. gada martā sasniedzot rekordzemu līmeni, proti, 6,0 %, ko papildina augsts līdzdalības un nodarbinātības līmenis. Tomēr tajā pašā laikā joprojām trūkst darbinieku, it īpaši attiecībā uz augsti kvalificētiem darba ņēmējiem. Neraugoties uz to, vairākās dalībvalstīs joprojām ir ievērojams jauniešu bezdarba līmenis, un augstā inflācija rada diezgan nopietnu spiedienu uz reālajām algām.

2.7. Paredzams, ka ES darba tirgus tikai mēreni reaģēs uz lēnāku ekonomikas pieauguma tempu. Tiek prognozēts, ka nodarbinātības izaugsme šogad būs 0,5 %, bet 2024. gadā samazināsies līdz 0,4 %. Paredzams, ka bezdarba līmenis saglabāsies nedaudz virs 6 %.

2.8. Nesen pieņemtajā atzinumā ([1]) EESK pauda savu nostāju par ekonomikas politiku, kas jāīsteno eurozonā. Minētā atzinuma pamatā ir iepriekš pieņemtais atzinums, un tajā EESK nostāja ir aktualizēta, pamatojoties uz jaunākajām norisēm un datiem.

3. **Vispārīgas un īpašas piezīmes**

3.1. EESK norāda, ka septembra sanāksmē ECB paaugstināja noguldījumu procentu likmi par 0,25 % līdz 4 %, sasniedzot līdz šim augstāko līmeni. ECB pēc jūlija sanāksmes jau koriģēja izaugsmes prognozes nākamajiem trim gadiem un brīdināja, ka ECB Padome ir apņēmusies panākt, lai inflācija ātri atgrieztos līdz vidēja termiņa mērķrādītājam, proti, 2 %.

3.2. Tā kā inflācijas noturības dēļ likmes ilgākā periodā varētu būt augstākas, nekā prognozēts, EESK iesaka monetāro politiku nepārtraukti pielāgot ekonomikas datiem, lai uz stabiliem pamatiem sasniegtu ECB noteikto inflācijas mērķrādītāju 2 % apmērā, vienlaikus pārvaldot pārāk stingras politikas risku. Pārāk stingra politika var negatīvi ietekmēt gan mājsaimniecības, gan uzņēmumus, kaitējot aizdevumu ilgtspējai (vairāk ienākumus nenesošu kredītu), samazinot kredītu pieejamību (īpaši MVU) un kavējot ieguldījumus cīņā pret klimata pārmaiņām.

3.3. Pašreizējā ekonomiskajā situācijā, kad vairākās dalībvalstīs ir vērojama samazināta ekonomikas izaugsme apvienojumā ar recesijas risku, būtu ļoti ieteicams piemērot piesardzīgu pieeju. Tomēr ir grūti prognozēt labāko ECB politikas virzienu, jo ir jāpanāk sarežģīts līdzsvars starp pastāvīgi augstās inflācijas samazināšanu un nenovēršamas recesijas mazināšanu laikā, kad galvenajās politikas jomās joprojām ir būtiska nenoteiktība.

3.4. Kā norādīts iepriekšējā atzinumā ([2]), EESK atbalsta Komisijas ierosinājumu eurozonas valstīm savu budžeta politiku koordinēt ar ECB monetāro politiku. Koordinācija šajā ziņā ir svarīga, lai atbalstītu monetāro politiku, kas patiešām spēj ierobežot inflāciju, izmantojot saskaņotu pieeju, īpaši ņemot vērā to, ka pašreizējo inflāciju daļēji izraisa nozīmīgi traucējumi un pārrāvumi piedāvājuma pusē.

3.5. Runājot par enerģijas cenām, EESK uzsver, ka joprojām saglabājas nenoteiktība ģeopolitisko un ar energoapgādi saistīto risku ziņā, un cenas joprojām ir vēsturiski augstas, kaut gan tās ir līdzsvarotākas nekā iepriekš. Tāpēc jau uzsāktajā zaļās pārkārtošanās procesā ES būtu jāstiprina virzība uz plašāku enerģijas piegādes diversifikāciju un mazāku atkarību no importētā fosilā kurināmā.

3.6. EESK norāda, ka ar *krīzes un pārkārtošanās pagaidu regulējumu* Komisija ir atvieglojusi valsts atbalsta noteikumus, lai pēc iebrukuma Ukrainā cita starpā pārvarētu cenu pieaugumu enerģētikas nozarē. Ar šādiem pasākumiem bija iespējams grūtību laikā pienācīgi atbalstīt uzņēmumus un, it īpaši, MVU. Tomēr ir jānorāda, ka dalībvalstu spēja piešķirt valsts atbalstu būtiski atšķiras, un tas pēdējos gados ir radījis atšķirības, kas var kaitēt iekšējā tirgus konsolidācijai, jo dažām dalībvalstīm ir vairāk finanšu resursu un lielākas spējas tos izmantot nekā pārējām dalībvalstīm. Līdz ar Komisijas plānoto pagaidu regulējuma pakāpenisku atcelšanu gaidāms, ka tiks pieņemti mērķtiecīgāki pasākumi ar uzlabotu struktūru, efektivitāti un pieejamību cenas ziņā.

([1]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku" (COM(2022) 782 final) (OV C 140, 21.4.2023., 58. lpp.).

([2]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku" (COM(2022) 782 final) (OV C 140, 21.4.2023., 58. lpp.).

3.7. EESK ņem vērā *Ecofin* ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([3]), kurā norādīts, ka "pašreizējos apstākļos visaptveroša fiskālā ekspansija nolūkā stimulēt pieprasījumu tikai vēl vairāk palielinātu inflācijas spiedienu". Tāpēc dalībvalstu fiskālā politika būtu pienācīgi jādiferencē, ņemot vērā to atšķirīgo valsts finanšu stāvokli. Šajā sakarā atbildīga fiskālā konsolidācija atbalstīs monetāro politiku, ļaujot ECB paātrināt procentu likmju pazemināšanas procesu.

3.8. Tajā pašā laikā ir vajadzīgi mērķorientēti fiskālie pasākumi neaizsargāto personu un uzņēmumu atbalstam, it sevišķi darbvietu un cilvēkkapitāla saglabāšanas perspektīvā, vienlaikus saglabājot cenas signālus un nodrošinot stimulus enerģijas patēriņa samazināšanai. Lai veicinātu reālās ekonomikas izaugsmi, palielinātu ražīgumu un saglabātu konkurētspēju, ir pienācīgi jāatbalsta arī vajadzīgie ieguldījumi pētniecībā, izstrādē un inovācijā. Šajā ziņā izšķiroša nozīme ir dalībvalstu politikas reaģēšanas pasākumu ciešai koordinācijai.

3.9. EESK atzinīgi vērtē Komisijas leģislatīvos priekšlikumus ([4]), kuru mērķis ir pirmo reizi kopš finanšu krīzēm reformēt ES ekonomikas pārvaldību. Jauno noteikumu mērķis ir stiprināt valsts parāda atmaksājamību, ar reformām un investīcijām veicinot ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. EESK norāda: lai reformētā sistēma būtu veiksmīga, izšķiroša nozīme būs dalībvalstu līdzdalībai un saistībām šajā procesā un jauno noteikumu efektivitātei.

3.10. EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu saglabāt atsauces vērtības deficīta attiecībai pret IKP 3 % apmērā un parāda attiecībai pret IKP 60 % apmērā, taču uzsver, ka ar fiskālajiem strukturālajiem plāniem ir jānodrošina, ka parāda attiecība pret IKP samazinās vai saglabājas piesardzīgā līmenī. EESK atzinīgi vērtē un atbalsta to, ka Komisija vērš uzmanību uz neto primārajiem izdevumiem kā galveno jaunās ekonomikas pārvaldības parametru ([5]). Vienlaikus EESK pauž bažas, ka jaunajā regulējumā publiskie ieguldījumi varētu būt pārāk ierobežoti. Tāpēc EESK aicina paredzēt iespēju izvirzīt par prioritāti publiskās investīcijas, kuru mērķis ir īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, kā arī aizsardzības jomā.

3.11. EESK nostāja attiecībā uz Eiropas Komisijas priekšlikumu par ekonomikas pārvaldību ir atspoguļota attiecīgā atzinumā ([6]), kurā atzinīgi novērtēta valstīm paredzētu diferencētu pieeju izstrāde nolūkā nodrošināt publisko finanšu ilgtspēju, izmantojot fiskālos un strukturālos plānus, kuru pamatā ir kompromisi, par kuriem panākta vienošanās starp Eiropas un valstu iestādēm. EESK uzskata, ka, ņemot vērā valstu atbildību par šīm saistībām (tā ir daļa no demokrātiskākas izpratnes par ES ekonomikas pārvaldību), ir vairāk jāiesaista valstu parlamenti un vietējās un reģionālās pašvaldības, kā arī jānodrošina sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalība oficiālos konsultāciju procesos.

3.12. EESK atzinīgi vērtē darba tirgus relatīvo noturību, par ko liecina jaunākie dati, taču vienlaikus pauž bažas par lielajām grūtībām, ar ko uzņēmumi saskaras, lai pieņemtu darbā kvalificētus darbiniekus ([7]). Šajā saistībā EESK uzsver, ka ir ļoti svarīgi ātri īstenot ziņojumā "Nodarbinātība un sociālās norises Eiropā" izklāstītos ieteikumus par darbaspēka trūkuma un prasmju trūkuma novēršanu Eiropas Savienībā ([8]).

([3]) 2023. gada ieteikums par eurozonas ekonomikas politiku, 6.1.2023.
([4]) Jauni, nākotnei piemēroti ekonomikas pārvaldības noteikumi.
([5]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Paziņojums par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm"" (COM(2022) 583 final) (OV C 146, 27.4.2023., 53. lpp.).
([6]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97" (COM(2023) 240 final – 2023/0138 (COD)), "Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu" (COM(2023) 241 final – 2023/0137 (CNS)) un "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām" (COM(2023) 242 final – 2023/0136 (NLE)) (OV C, C/2023/880, 8.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).
([7]) *Survey on the Access to Finance of Enterprises* (*SAFE*).
([8]) Komisijas ziņojumā konstatēts, ka joprojām pastāv darbaspēka un prasmju trūkums, un aplūkoti iespējamie veidi, kā to novērst.

3.13. Tā kā turpinās inflācija un tās negatīvā ietekme uz reālajām algām, EESK uzskata, ka sociālajiem partneriem un valdībām būtu jāved sarunas un jāvienojas par valstīs piemērojamajiem ienākumu līgumiem, lai samazinātu inflāciju, neapdraudot ieguldījumus un izaugsmi, un ka līdztekus šiem līgumiem būtu jāīsteno pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt neaizsargātās iedzīvotāju grupas ([9]).

3.14. Kā minēts iepriekš ([10]), ir ļoti ieteicams visās dalībvalstīs ātri ieviest Direktīvu par adekvātu minimālo algu, lai izveidotu spēcīgu un taisnīgu darba tirgu, vienlaikus saglabājot algu pirktspēju grūtajā augstas inflācijas laikā. Šajā ziņā izšķiroša nozīme direktīvas īstenošanā būs efektīvām un mērķtiecīgām dalībvalstu darbībām, kas varētu palielināt konverģenci visā ES.

3.15. EESK uzskata, ka nesenā banku krīze ASV un *Credit Suisse* gadījums Eiropā liecina par to, cik svarīgi ir ātri ierobežot kaitīgas ietekmes izplatīšanās risku un ieguldītāju un noguldītāju uzticības zudumu banku krīzes gadījumā. Ir radusies arī vajadzība pēc elastīguma, izstrādājot risinājumus katrā konkrētajā gadījumā. Kā uzsvērts iepriekšējā atzinumā ([11]), EESK atzinīgi vērtē neseno visaptverošo Komisijas iniciatīvu pabeigt banku krīzes pārvaldības un noguldījumu apdrošināšanas (*CMDI*) tiesiskā regulējuma izstrādi, jo banku savienības attīstība ir svarīgs solis ceļā uz Eiropas vienotā tirgus stiprināšanu nodokļu maksātāju un uzņēmumu interesēs. Tomēr nopietnas bažas joprojām rada ECB uzraudzības trūkums attiecībā uz nozīmīgām ES banku sistēmas daļām, ko vismaz daļēji varētu novērst, ātri apstiprinot un īstenojot krīzes pārvaldības un noguldījumu apdrošināšanas tiesisko regulējumu.

3.16. ANM īstenošana norit labi un ir ļoti svarīgi, lai dalībvalstis efektīvi izmantotu pieejamos līdzekļus, lai uzlabotu savu ekonomiku nākotnes izaicinājumu perspektīvā. Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) īstenošanai būs svarīga nozīme arī atlikušajā periodā, un finansēto projektu ietekme būs rūpīgi jāizvērtē, lai nodrošinātu, ka tie atbilst ilgtermiņa mērķiem un patiešām spēj veicināt atveseļošanu un noturību.

3.17. EESK atzinīgi vērtē ECB un Komisijas kopīgos centienus virzībā uz digitālo euro, kuru rezultātā 2023. gada 28. jūnijā tika publicēta digitālā euro pakete ([12]). Tāds tālejošs un sarežģīts mērķis kā digitālais euro dotu iespēju modernizēt vienoto valūtu atbilstīgi tehnoloģiju attīstībai un radītu priekšrocības iedzīvotājiem un uzņēmumiem visā Eiropas Savienībā.

3.18. Eiropas ekonomika saskaras ar daudzām problēmām, kas saistītas ar pašreizējo pasaules ekonomikas lejupslīdi, augsto valsts parāda līmeni dažās valstīs, augstu inflāciju un klimata pārmaiņām. Šajā saistībā EESK norāda, ka ir vajadzīgi visu lēmumu pieņēmēju koordinēti centieni un attiecīgo ieinteresēto personu iesaistīšana lēmumu pieņemšanas procesā attiecībā uz ekonomikas politiku.

4. **Jaunākās norises**

4.1. 14. septembrī ECB desmito reizi paaugstināja atsauces procentu likmes par 25 punktiem, galvenajai noguldījumu procentu likmei sasniedzot 4 %, kas ir augstākā likme tās vēsturē. ECB arī norādīja, ka šāds paaugstinājums varētu būt pēdējais. EESK pauž bažas par eurozonas ekonomikas stāvokli, jo šis pēdējais paaugstinājums apvienojumā ar iepriekšējiem paaugstinājumiem jau tagad kaitē un vēl vairāk kaitēs vājajām izaugsmes perspektīvām eurozonā, un sliktākajā gadījumā, iespējams, radīs stagflāciju.

([9]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Papildu apsvērumi par 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu" (OV C, C/2024/871, 6.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/871/oj).

([10]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku" (COM(2022) 782 final) (OV C 140, 21.4.2023., 58. lpp.).

([11]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par krīzes pārvaldības un noguldījumu apdrošināšanas satvara pārskatīšanu, kas palīdz pabeigt banku savienības izveidi" (COM(2023) 225 final), "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 806/2014 attiecībā uz agrīnas intervences pasākumiem, noregulējuma nosacījumiem un noregulējuma darbības finansēšanu" (COM(2023) 226 final – 2023/0111 (COD)), "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2014/59/ES attiecībā uz agrīnas intervences pasākumiem, noregulējuma nosacījumiem un noregulējuma darbības finansēšanu" (COM(2023) 227 final – 2023/0112 (COD)) un "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2014/59/ES un Regulu (ES) Nr. 806/2014 attiecībā uz minimuma prasības pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām dažiem aspektiem" (COM(2023) 229 final – 2023/0113 (COD)) (OV C 349, 29.9.2023., 161. lpp.).

([12]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Digitālais euro un banknošu un monētu kā likumīga maksāšanas līdzekļa darbības joma un ietekme" (izpētes atzinums pēc prezidentvalsts Spānijas pieprasījuma) (OV C, C/2023/860, 8.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/860/oj).

4.2. EESK pauž bažas par to, ka desmit secīgie likmju paaugstinājumi dažās dalībvalstīs jau ir izraisījuši recesiju un var strauji izraisīt recesiju vēl vairāk dalībvalstīs un pat visā eurozonā.

4.3. EESK cer, ka ECB priekšsēdētājas norāde, ka procentu likmes varētu būt sasniegušas augstāko līmeni, izrādīsies pareiza. Komiteja arī pauž bažas, ka procentu likmes varētu saglabāties augstas ilgākā laika periodā, lai sekmīgi cīnītos pret inflāciju. Tagad visu politikas veidotāju konkrētais uzdevums ir noteikt, cik drīz būs iespējams samazināt procentu likmes, lai vēl vairāk nepalielinātu pašreizējo spiedienu uz ekonomiku.

4.4. EESK atzīst, ka inflācijas prognozes joprojām ir augstas un ka tās ir jānovērš pēc iespējas ātrāk, pirms īstermiņā samazināt likmes, lai aizsargātu uzņēmumus un mājsaimniecības. Turklāt Komiteja mudina gan ECB, gan valstu valdības ieviest alternatīvus atbalsta pasākumus un atbilstošas iniciatīvas, kas nav procentu likmju izmaiņas, lai tuvākajā laikā samazinātu inflāciju, it īpaši ņemot vērā to, ka vieni no galvenajiem inflācijas virzītājspēkiem ir būtisks elastības trūkums, izkropļojumi un traucējumi piedāvājuma jomā.

4.5. Nobeigumā EESK pauž bažas par eurozonas ekonomikas stāvokli pēc ECB procentu likmes paaugstinājuma septembrī un norāda, ka, pamatojoties uz pašreizējiem ekonomikas pamatprincipiem, būtu jāizvairās no turpmākiem paaugstinājumiem.

Briselē, 2023. gada 25. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Oliver RÖPKE